

**IZVJEŠTAJ O SPROVOĐENJU
NACIONALNE STRATEGIJE PREVENCIJE ŠTETNE UPOTREBE ALKOHOLA I
ALKOHOLOM UZROKOVANIH POREMEĆAJA U CRNOJ GORI ZA PERIOD
2013-2020. GODINE
ZA 2019 GODINU**

UVOD

Hronično kontinuirano pijenje ili periodična upotreba alkohola se karakteriše oslabljenom kontrolom nad pijenjem, čestim epizodama intoksikacije, preokupiranošću alkoholom i konzumacijom alkohola uprkos negativnim posljedicama.

Danas postoji veliki broj definicija alkoholizma, ali sve više preovladava mišljenje da se ne može dati jedna primjenjiva definicija, jer je alkoholizam multifaktorijalno uslovljen, multidimenzionalni biološko-psihosocijalni poremećaj koji nastaje na bazi mnogih interakcija između individualnih faktora (biološko-psiholoških) i faktora sredine (psiholoških, socijalnih, kulturnih, ekonomskih i dr.) koje je često teško identifikovati, odnosno utvrditi način i stepen njihove participacije u nastanku alkoholne bolesti.

Akcioni plan za sprovođenje Nacionalne strategije prevencije štetne upotrebe alkohola i alkoholom uzrokovanih poremećaja u Crnoj Gori za period 2019-2020. godine sadrži set strateških ciljeva koje je neophodno u narednom periodu preduzeti u cilju prevencije štetne upotrebe alkohola i alkoholom uzrokovanih poremećaja u Crnoj Gori.

Kako je ovaj Akcioni plan dio Nacionalne strategije prevencije štetne upotrebe alkohola i alkoholom uzrokovanih poremećaja u Crnoj Gori prepoznata je potreba za fokusiranjem na prioritetne ciljeve, koji bi bili finansijski održivi, a koji bi omogućili ravnomjerniju razvijenost postojećih službi i servisa u državi.

Ove potrebe su jasno definisane kroz prioritetne ciljeve, izvore finansiranja, subjekte odgovorne za realizaciju, monitoring i evaluaciju, kao i vremenske rokove za realizaciju definisanih ciljeva, koji su realni i ostvarljivi.

Više je različitih faktora koji utiču na štetnu upotrebu alkohola i sa njom povezane javnozdravstvene probleme, kao što je globalni nivo konzumacije alkohola u jednoj populaciji, obrasci pijenja i lokalni kontekst. Da bi se postigli navedeni ciljevi, neophodno je usklađeno lokalno i nacionalno djelovanje.

Kada su u pitanju aktivnosti za 2019. godinu većina aktivnosti su realizovane ili su u toku realizacije, s tim što postoje aktivnosti koje zahtijevaju dodatne intervencije od institucija nosilaca ovih aktivnosti, pa je prepoznata potreba za njihovim unapređenjem.

Naročita se pažnja mora posvetiti smanjenju štete povezane sa upotrebom alkohola kod osoba koje same ne piju alkohol ali koje pripadaju okruženju osobe koja pije; potom populacijama koje su pod pojačanim rizikom od štetne upotrebe alkohola kao što su djeca, adolescenti, žene u fertilnom periodu, trudnice i dojilje, i drugim grupama nepovoljnog socio-ekonomskog položaja.

REZIME I AFIRMACIJA REZULTATA

Akcionni plan za sprovođenje Nacionalne strategije prevencije štetne upotrebe alkohola i alkoholom uzrokovanih poremećaja u Crnoj Gori za period 2019-2020. godine od 9 ključnih mjera obuhvata ukupno 24 aktivnosti. U skladu sa zaključcima Vlade nosioci aktivnosti iz navedenog akcionog plana pozvani su da ubrzaju dinamiku realizacije istih, kako bi prvobitno postavljeni rokovi bili načelno ispoštovani.

Realizacija ciljeva kroz mjere:

OPERATIVNI CILJ 1. Značajno smanjiti obolijevanje i smrtnost uzrokovanu štetnim uzimanjem alkohola i druge društvene posljedice koje iz toga proizilaze, te unaprijediti zdravstvene i socijalne ishode za pojedinca, porodicu i zajednicu

Ključna mjera 1. Jačanje odgovora i uloge zdravstvenog sistema

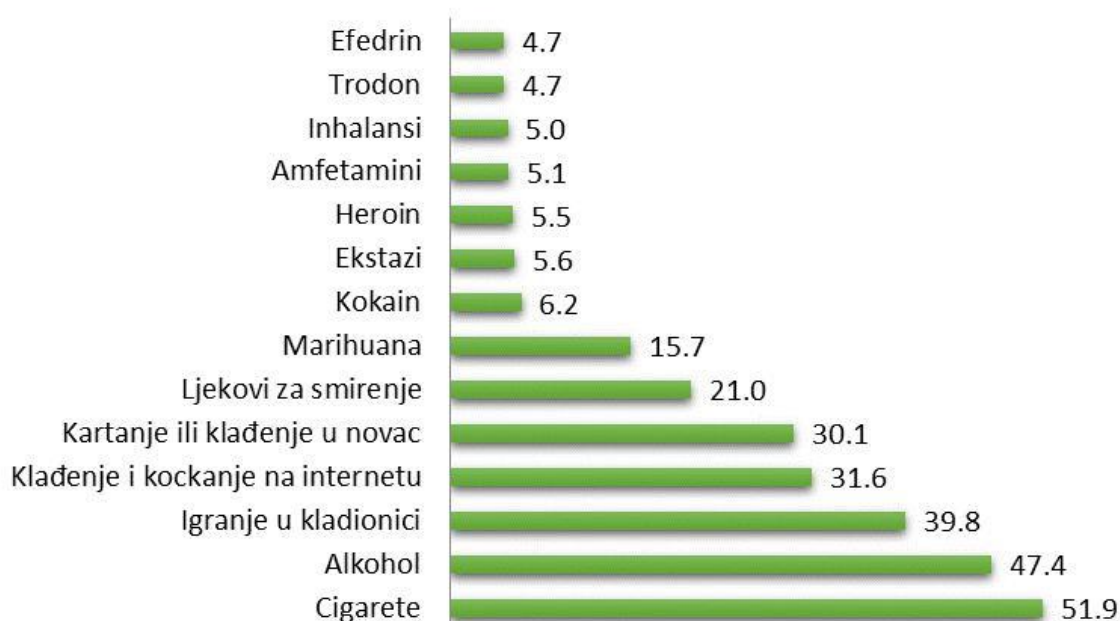
Na temu uspostavljanja i održavanja pouzdanog i održivog sistema registracije i praćenja morbiditeta i mortaliteta uzrokovanih alkoholom, te stvaranje uslova za hospitalni tretman žena zavisnica, postignut je djelimičan uspjeh kada su aktivnosti progresivnog smanjivanja jaza između broja osoba kojima bi koristilo savjetovanje o konzumiranju alkohola i broja onih koji takvo savjetovanje ili tretman zaista i dobijaju.

OPERATIVNI CILJ 2. Podstaci napore usmjerene na stvaranje okruženja u kome djeca i mladi odrastaju zaštićenom od negativnih posljedica konzumacije alkohola

Oblast 2. Smanjenje dostupnosti alkohola

Zakonsko regulisanje i sprovođenje isticanja natpisa na vidnom mjestu o zabrani prodaje, služenja i konzumiranja alkoholnih pića u prodajnim i ugostiteljskim objektima - za lica mlađa od 18 godina se kontinuirano sprovodi ali treba nastaviti sa obukama ugostiteljskog osoblja da se odupru pritiscima za služenje alkohola pijanim i maloljetnim osobama.

Grafikon 1 Percepcija dostupnosti (veoma je lako doći do navedenog) % (izvor: Djeca i bolesti zavisnosti u Crnoj Gori - Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, 2019)

OPERATIVNI CILJ 3. Promovisanje i podržati lokalne, nacionalne i regionalne aktivnosti na prevenciji i smanjenju štetnog uticaja alkohola

Ključna mjera 3. Podizanje svijesti i posvećenosti problemu

Kroz kontinuirano promovisanje prosocijalnog, preventivnog i zaštitnog djelovanja uz razvijanje socio-emocionalnih vještina kod djece i mladih radilo se na podizanju svijesti. Održano više predavanja i radionica sa ciljem podizanja svijesti kod učenika o opasnostima konzumiranja i jačanje uvjerenja o štetnosti konzumiranja alkohola.

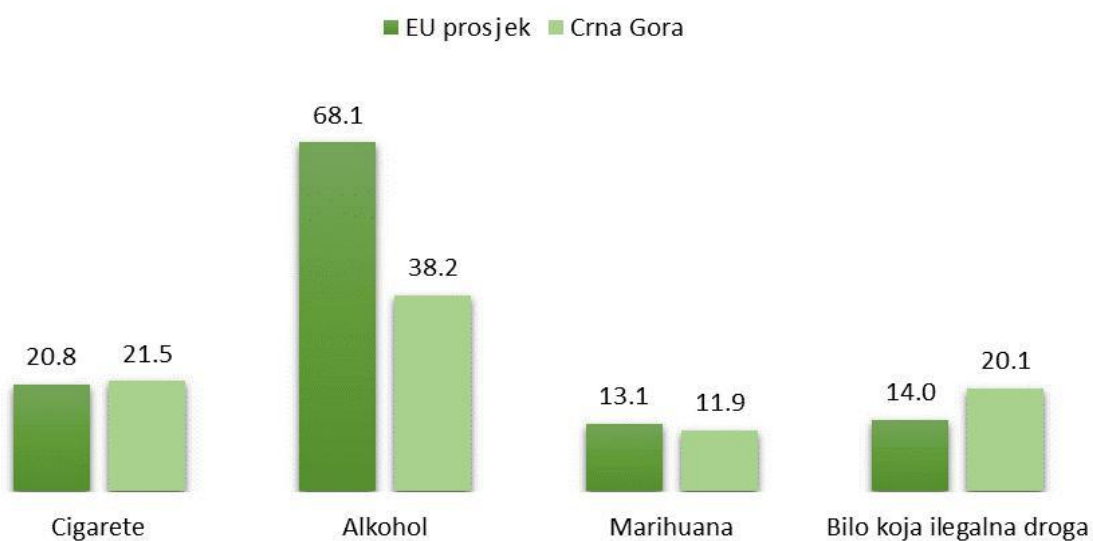
Takođe održani informativni časovi o policijskim poslovima i primjeni policijskih vlasti prema počiniteljima kaznjivih radnji i sankcijama, s ciljem razvijanja osjećaja odgovornosti za djela koja su počinjena protivno zakonskim odredbama i radi jačanja svijesti o sankcijama za takva kaznena djela.

Podaci ukazuju da učenici u Crnoj Gori puše cigarete i koriste marihuanu na nivou prosjeka EU. Alkohol, međutim, značajno rjeđe koriste, dok u većoj mjeri koriste teške droge u odnosu na prosjek EU zemalja.

Tabela 1 Percepcija nepoželjnih ponašanja vršnjaka u odnosu na nivo školovanja, pol i region - % veoma često (izvor: Djeca i bolesti zavisnosti u Crnoj Gori - Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, 2019)

Koliko mladih	Osnovna	Srednja	Muško	Žensko	Sjever	Centar	Primorje
Pije	4.7%	41.8%	26.5%	33.3%	23.9%	28.0%	38.9%

Grafikon 2 Pregled zloupotrebe cigareta, alkohola, marihuane ili bilo koje ilegalne droge mladih u Crnoj Gori i prosjek EU % (izvor: Djeca i bolesti zavisnosti u Crnoj Gori - Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, 2019)

OPERATIVNI CILJ 4. Podići opštu svijest o opsegu i karakteristikama zdravstvenih, društvenih i ekonomskih problema koje uzrokuje štetna upotreba alkohola, i pojačati opredjeljenje države da preduzme akcije usmjerene ka smanjenju štetne upotrebe alkohola

Ključna mjera 4. Jačanje aktivnosti u zajednici i u radnoj sredini

Održano niz edukacija, te sprovedeno više programa prevencije i smanjenja štetnih posljedica upotrebe alkohola u zajednici, proporciju škola, opština i radnih organizacija koje primjenjuju politike i programe o alkoholu, i sl.

Kako smo i evidentirali da je neophodno jačanje uloge policajca u zajednici, te razvoj i podrška aktivnostima usmjerenim na smanjenje prekomjernog konzumiranja alkohola na javnim mjestima, sportskim događajima, kao i programima namijenjenih populacionim grupama pod rizikom, kao i kontinuirano sprovođenje programa promocije ne upotrebe i prevencije upotrebe alkohola u osnovnim i srednjim školama- podrška predmetu “Zdravi stilovi života”, te aktivnosti se sprovode u kontinuitetu.

Pilot projekat “Zdravi stilovi života” se pokazao kao uspješan način da se preko stručnih lica omladini promoviše ne upotreba i prevencija upotrebe alkohola u osnovnim školama.

OPERATIVNI CILJ 5. Osnajiti i unaprijediti resurse za sprječavanje štetnog uzimanja alkohola i liječenje bolesti i poremećaja povezanih sa konzumacijom alkohola

Ključna mjera 5. Kontrola reklamiranja alkoholnih pića

Sistemi prevencije neodgovarajućeg i neodgovornog marketinga alkohola nedovoljno zastupljeni. Neophodno uspostavljanje efikasnih sistema nadzora nad reklamiranjem alkoholnih proizvoda od strane javnih agencija sa jasnim kaznama.

OPERATIVNI CILJ 6. Kontinuirano raditi na istraživanju razmjera i odrednica štetne upotrebe alkohola i posljedica povezanih sa njom, kao i djelotvornih intervencija u cilju sprječavanja i umanjenja ovih posljedica

Ključna mjera 6. Definisanje i sprovođenje djelotvorne politike u oblasti vožnje pod uticajem alkohola

Povećan broj testiranja na prisustvo alkohola kod vozača a smanjen broj onih nađenih da su pod dejstvom alkohola; smanjen broj saobraćajnih nesreća pod dejstvom alkohola; te smanjen broj povreda i smrtnih slučajeva uzrokovanih vožnjom pod uticajem alkohola. Prema Izvještaju o bezbjednosti saobraćaja na putevima, u prošloj godini, pripadnici saobraćajne policije su tokom prethodne godine evidentirali 3.637 slučajeva vožnje pod dejstvom alkohola u koncentraciji od 1 do 2g/kg.

S tim u vezi, Izmjenama i dopunama Zakona o bezbjednosti saobraćaja, koji je pripremila Uprava policija, za one koji budu vozili pod dejstvom alkohola, kao i one koji prekorače dozvoljenu brzinu predviđene su osim novčanih i zatvorske kazne. Zatvorska kazna je propisana za vožnju pod dejstvom alkohola u organizmu u koncentraciji od 2g/kg i većoj, odbijanje alkotestiranja, prekoračenje brzine za 90 km/h i više van naselja, odnosno za 70 km/h i više u naselju, ako na raskrsnici koja je regulisana uređajima za davanje svjetlosnih saobraćajnih znakova vozač prođe taj znak kada je njime zabranjen prolaz (prolazak kroz

crveno) najmanje dva puta u 10 minuta, kao i kada vozač upravlja pod dejstvom psihoaktivnih supstanci.

OPERATIVNI CILJ 7. Unaprijediti partnerstva i poboljšati koordinaciju između donosilaca odluka i pojačati mobilizaciju resursa koji su neophodni za sprovođenje usaglašene akcije u cilju smanjenja štetne upotrebe alkohola

Ključna mjera 7. Smanjenje negativnih posljedica konzumacije alkohola i opijanja

Cijena alkoholnih pića inkorporirana kao dio sveobuhvatne strategije za suzbijanje štetne upotrebe alkohola i sa njom povezanih posljedica u populaciji, te je tako akciza na etil alkohol sa 1.050 eura na 1.250 eura po hektolitr se povećala od 1. januara 2019. godine.

Izradom Nacrta zakona o vinu se očekuje da će se dodatno urediti: proizvodnja, prerada, kvalitet i promet grožđa namenjenog za proizvodnju vina; proizvodnja, prerada i kvalitet šire, vina i drugih proizvoda od grožđa, šire, kljuka i vina koji se koriste u proizvodnji vina; označavanje vina sa geografskim poreklom; promet grožđa, vina i drugih proizvoda od grožđa, šire, kljuka i vina koji se koriste u proizvodnji vina, kao i druga pitanja od značaja za grožđe, širu, vino i druge proizvode od grožđa, šire, kljuka i vina koji se koriste u proizvodnji vina.

Odjek za bezbjednost drumskog saobraćaja sprovodi preventivnu kampanju „Kad pijem ne vozim“. Postoji obučeno osoblje za skrining na nivou primarne zdravstvene zaštite, postoji razvijena metodologija kao i softver.

OPERATIVNI CILJ 8. Poboljšati nacionalni sistem praćenja i nadzora i osigurati djelotvornu razmjenu i primjenu informacija u cilju zastupanja, razvoja i evaluacije politika.

Ključna mjera 9. Smanjenje javno-zdravstvenog uticaja nelegalnog i neregistrovanog alkohola

Predstavnici Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja održali su više radionica za proizvođače jakih alkoholnih pića, s ciljem da im približe značaj adekvatne proizvodnje alkohola u cilju smanjenja negativnog uticaja po javno zdravlje, te procedure obaveznog upisa u Registar, kao preduslova za stavljanje tih proizvoda na tržište. Takve radionice će se sprovoditi i u budućnosti.

Zakonom o jakim alkoholnim pićima, kao i sa Zakonom o bezbednosti hrane definisano je kako i na koji način se može proizvoditi alkohol. Takođe su date preporuke i jasne smjernice kako da se poljoprivrednici koji je prave za prodaju registruju za tu djelatnost.

Definisano je da se proizvođač registruje u Agenciji za privredne registre i upisuje u Registar proizvođača jakih alkoholnih pića, koji vodi Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

Pomenuti imaju obavezu i da se prijave Ministarstvu finansija radi preuzimanja akciznih markica. Proizvođač nakon upisa u Registar proizvođača jakih alkoholnih pića postaje subjekt kontrole inspekcije u smislu Zakona o bezbednosti hrane i dužan je da garantuje bezbednost svog proizvoda, što je u skladu sa strateškim ciljem smanjenja negativnog javno-zdravstvenog uticaja nelegalnog i neregistrovanog alkohola. Potrebno je

nastaviti sa edukacijom građana koji proizvode alkohol, te samim tim je poželjna i izrada i distribucija smjernica o štetnom dejstvu alkohola te upozorenja o zdravstvenim posljedicama nelegalnog alkohola.

OPERATIVNI CILJ 9. Efikasno implementirati i upravljati Strategijom, u kom cilju će biti uspostavljeno ili delegirano tijelo koje će biti odgovorno za implementaciju, monitoring i i izvještavanje o aktivnostima iz Strategije

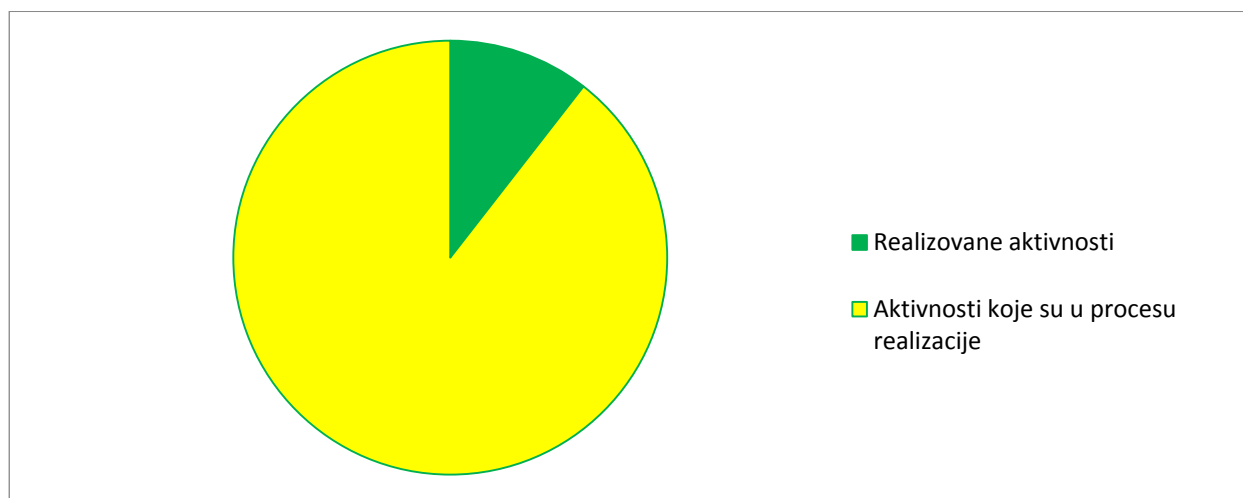
Ključna mjera 9. Praćenje i nadzor

Stepen realizacije u odnosu na prethodni period izvještavanja je blago povećan. Naime, u odnosu na prethodni period izvještavanja, aktivnosti se temeljnije izvještavaju te se u poređenju na prošlu Strategiju bolje sprovode.

Usvajanje smjernica i uputstava od kojih zavisi i sama realizacija aktivnosti koje su dio Akcionog plana očekuje se u drugom odnosno četvrtom kvartalu 2020. godine. Pored navedenog, od ključnih nosilaca aktivnosti očekuje se da u narednom periodu ubrzaju dinamiku realizacije aktivnosti. Za punu realizaciju je ključno da se prevaziđu izazovi vidljivi u razumijevanju i prihvatanju koncepta, potom percepciji potreba u svim resorima, da se preuzme pristup i profesionalni stav zasnovan na modelu ljudskih prava, obezbijede profesionalni resursi i usluge.

S obzirom na novu metodologiju, potrebno je u budućem periodu planirati finansijska sredstva za realizaciju svake aktivnosti pojedinačno, kao i imati presjek utrošenih sredstava.

Prikaz ukupne realizacije (zbir aktivnosti i podaktivnosti) u izvještajnom periodu koji obuhvata vrijeme od 01. januara do 01. decembra 2019:

Kako je i predviđeno, s obzirom da se radi o redovnim aktivnostima budžetskih jedinica, to se finansijska sredstva redovno, svake godine planiraju u budžetu.

Samim tim, u ovom Akcionom planu brojne aktivnosti su, u skladu sa ograničenim finansijskim sredstvima i raspoloživim ljudskim resursima, kao i očekivanim budžetom nosilaca aktivnosti, realizovane kao redovne aktivnosti njihovih nosilaca, i njihova ukupna izdvajanja su: 8.000,00€, kako je i predviđeno Izvještajem o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa, imajući u vidu da je većina aktivnosti još uvijek u procesu realizacije, detaljniji prikaz potrošnje će se prikazati u završnom izvještaju.

OPERATIVNI CILJ 1. Značajno smanjiti obolijevanje i smrtnost uzrokovanu štetnim uzimanjem alkohola i druge društvene posljedice koje iz toga proizilaze, te unaprijediti zdravstvene i socijalne ishode za pojedinca, porodicu i zajednicu

KLJUČNA MJERA 1. Jačanje odgovora i uloge zdravstvenog sistema

Indikator učinka	početna vrijednost		ciljna vrijednost na polovini sprovođenja strateškog dokumenta		ciljna vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta	
	Nedovoljna edukacija zdravstvenih radnika bez održivog sistema registracije i praćenja morbiditeta i mortaliteta uzrokovanih alkoholom		Dodatna edukacija izabranih doktora (djecu, odrasle i žene) i medicinskih sestara o štetnosti konzumacije alkohola na zdravlje		Napravljen održivi sistem registracije i praćenja morbiditeta i mortaliteta uzrokovanih alkoholom, te edukovan kadar u zdravstvenim ustanovama na primarnom nivou zdravstvene zaštite	
Aktivnost	Rok	Nosioci aktivnosti	Indikator rezultata	Izvor finansiranja/ Finansijska procjena (€)	Status realizacij e 	Preporuke za naredni period sprovođenja
Aktivnost 1.1 Nastavak edukacije Izabranih doktora (djecu, odrasle i žene) i medicinskih sestara o štetnosti konzumacije alkohola na zdravlje	Početak: III kvartal 2019 Završetak: I kvartal 2020.	- MZ - IJZCG - DZ	- Broj održanih edukacija - Broj edukovanih zdravstvenih radnika	Dio redovnih aktivnosti / 2 000eur	U procesu realizacije	Potrebno sprovesti ovu aktivnost u roku
Aktivnost 1.2 Unaprijeđenje uslova za hospitalni tretman žena zavisnica oslobađanjem bolničkih kreveta u psihijatrijskoj bolnici, izmještanjem socijalnih pacijenata i pacijenata iz ZIKS-a u odgovarajuće institucije	Početak: III kvartal 2019 Završetak: IV kvartal 2020.	- MZ - SB Dobrota	- Broj hospitalizovanih žena zavisnica - Formiranje ženskog odjeljenja za zavisnice sa brojem bolničkih postelja za hospitalizaciju	Dio redovnih aktivnosti / 1 000eur	U procesu realizacije	Potrebno sprovesti ovu aktivnost u roku

Aktivnost 1.3 <i>Uspostavljanje i održavanje pouzdanog i održivog sistema registracije i praćenja morbiditeta i mortaliteta uzrokovanih alkoholom</i>		Početak: II kvartal 2020. Završetak: IV kvartal 2020.	- MZ - IJZCG	-Uspostavljen sistem	Dio redovnih aktivnosti / 500eur	Nije dospjelo	Potrebno sprovesti ovu aktivnost u roku
OPERATIVNI CILJ 2. Podstaci napore usmjerene na stvaranje okruženja u kome djeca i mladi odrastaju zaštićenom od negativnih posljedica konzumacije alkohola							
KLJUČNA MJERA 2. Smanjenje dostupnosti alkohola							
Indikator učinka	<i>početna vrijednost</i>		<i>ciljna vrijednost na polovini sprovođenja strateškog dokumenta</i>		<i>ciljna vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta</i>		
	<i>Revizija i unaprijeđenje zakonske regulative u vezi dostupnosti alkohola.</i>		<i>Adekvatno zakonsko regulisanje i sprovođenje isticanja natpisa u cilju smanjenja dostupnosti alkohola</i>		<i>Broj obučenog ugostiteljskog osoblja</i>		
Aktivnost	Rok	Nosioci aktivnosti		Indikator rezultata	Izvor finansiranja/ Finansijska procjena (€)	Status realizacije 	Preporuke za naredni period sprovođenja
Aktivnost 2.1 <i>Analiza revizija i unaprijeđenje zakonske regulative u vezi dostupnosti alkohola. Usklađivanje sa standardima EU</i>	Početak: IV kvartal 2019. Završetak: IV kvartal 2020.	- MZ - MP RR		- Broj usklađenih akata	Dio redovnih aktivnosti / 0eur	U procesu realizacije	Potrebno sprovesti ovu aktivnost u roku
Aktivnost 2.2 <i>Obuka ugostiteljskog osoblja da se odupru pritiscima za služenje alkohola pijanim i maloljetnim osobama</i>	Početak: IV kvartal 2019. Završetak: IV kvartal 2020.	- MZ - IJZCG		- Broj obuka - Broj polaznika	Dio redovnih aktivnosti / 1 000eur	U procesu realizacije	Potrebno sprovesti ovu aktivnost u roku

OPERATIVNI CILJ 3. Promovisanje i podržati lokalne, nacionalne i regionalne aktivnosti na prevenciji i smanjenju štetnog uticaja alkohola

KLJUČNA MJERA 3. Podizanje svijesti i posvećenosti problemu

Indikator učinka	početna vrijednost		ciljna vrijednost na polovini sprovođenja strateškog dokumenta		ciljna vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta	
	Nedovoljan broj održanih obuka i radionica od strane zdravstvenih radnika opštoj populaciji sa posebnim osvrtom na štetnost upotrebe alkohola		Održavanje obuka i radionica iz sektore zdravstva, saobraćaja, socijalne zaštite i policije opštoj populaciji sa posebnim osvrtom na štetnost upotrebe alkohola svim grupama		Urađena analiza regulative u oblasti upotrebe alkohola, sa podacima o upotrebi alkohola sa rezultatima štetnog uticaja na zdravlje populacije, te pripremljene smjernice za dalje djelovanje	
Aktivnost	Rok	Nosioci aktivnosti	Indikator rezultata	Izvor finansiranja/ Finansijska procjena (€)	Status realizacije	Preporuke za naredni period sprovođenja
Aktivnost 3.1 Evaluacija Akcionog plana za 2017-2018	Početak: II kvartal 2019 Završetak: III kvartal 2019	- MZ	- Izrađen izvještaj o AP 2017-2018	Dio redovnih aktivnosti / 0eur	Realizovano	Novi izvještaj uraditi po Metodologiji
Aktivnost 3.2 Sprovođenje detaljne ekspertske analize postojeće regulative u oblasti upotrebe alkohola	Početak: III kvartal 2019 Završetak: I kvartal 2020.	- MZ - MSP - MUP	- Izrađena analiza sa procjenom rezultata iz analitičkog sagledavanja	Dio redovnih aktivnosti / 5 000eur	U procesu realizacije	Potrebno sprovesti ovu aktivnost u roku
Aktivnost 3.3 Izrada izvještaja o sprovedenoj detaljnoj ekspertskoj analizi u cilju unaprijeđenja regulative za sektore zdravstva, saobraćaja i policije.	Početak: IV kvartal 2019 Završetak: IV kvartal 2020.	- MZ - MSP - MUP	- Izrađen izvještaj sa smjernicama za unaprijeđenje regulative	Dio redovnih aktivnosti / 5 000eur	U procesu realizacije	Potrebno sprovesti ovu aktivnost u roku
Aktivnost 3.4 Sprovođenje informativnih i edukativnih programa	Početak: III kvartal 2019	- MZ - MSP	- Broj održanih edukacija -Broj učesnika	Dio redovnih aktivnosti /	Realizovano za	Potrebno sprovesti ovu

<i>svih populacionih grupa o posljedicama štetnog konzumiranja alkohola</i>	Završetak: II kvartal 2020.	- IJZCG		1 000eur	2019godinu	aktivnost u 2020 godini
Aktivnost 3.5 <i>Aktivnosti na obilježavanju dana borbe protiv alkoholizma/dan otvorenih vrata na odjeljenjima za liječenje bolesti zavisnosti, okrugli stolovi, predavanja i radionice</i>	Početak: I kvartal 2019 Završetak: III kvartal 2020.	- MZ - MSP - IJZCG - MUP	- Broj održanih događaja - Broj učesnika - Broj medijskih objava	Dio redovnih aktivnosti / 2000eur	Realizovano za 2019godinu	Potrebno sprovesti ovu aktivnost u 2020 godini
OPERATIVNI CILJ 4. Podići opštu svijest o opsegu i karakteristikama zdravstvenih, društvenih i ekonomskih problema koje uzrokuje štetna upotreba alkohola, i pojačati opredjeljenje države da preduzme akcije usmjerene ka smanjenju štetne upotrebe alkohola						
KLJUČNA MJERA 4. Jačanje aktivnosti u zajednici i u radnoj sredini						
Indikator učinka	<i>početna vrijednost</i> <i>Početak sprovođenja programa usmjerenih ka smanjenju štetne upotrebe alkohola</i>		<i>ciljna vrijednost na polovini sprovođenja strateškog dokumenta</i> <i>Započeti multisektorski programi usmjereni ka smanjenju štetne upotrebe alkohola</i>	<i>ciljna vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta</i> <i>Kontinuirano i održivo sprovođenje programa promocije ne upotrebe i prevencije upotrebe alkohola u osnovnim i srednjim školama sa rezultatima smanjena</i>		
Aktivnost	Rok	Nosioci aktivnosti	Indikator rezultata	Izvor finansiranja/ Finansijska procjena (€)	Status realizacije 	Preporuke za naredni period sprovođenja
Aktivnost 4.1 <i>Kontinuirano sprovođenje programa promocije ne upotrebe i prevencije upotrebe alkohola u osnovnim i srednjim školama- podrška predmetu "Zdravi stilovi života"</i>	Početak: I kvartal 2020. Završetak: IV kvartal 2020	- MZ - IJZCG - MPS	- Broj održanih edukacija	Dio redovnih aktivnosti / 500eur	Nije dospjelo	Potrebno sprovesti ovu aktivnost u roku

Aktivnost 4.2 Jačanje uloge policije u smanjenju posljedica štetene upotrebe alkohola- kontrola diskoteka, zgrada, kvartova .	Početak: I kvartal 2020. Završetak: IV kvartal 2020.	- MZ - IJZCG - UP	- Broj održanih edukacija	Dio redovnih aktivnosti / 0eur	Nije dospjelo	Potrebno sprovesti ovu aktivnost u roku
Aktivnost 4.3 Razvoj i podrška aktivnostima usmjerenim na smanjenje prekomjernog konzumiranja alkohola na javnim mjestima, sportskim događajima, kao i programima namijenjenih populacionim grupama pod rizikom	Početak: III kvartal 2019. Završetak: IV kvartal 2020.	- MZ -MPS -MUP	- Broj programa	Dio redovnih aktivnosti / 2 000eur	U procesu realizacije	Potrebno sprovesti ovu aktivnost u roku
Aktivnost 4.4 Podrška i zaštita pojedinaca koji su pogođeni štetnom upotrebom alkohola i njihovih porodica podrška učešću u tretmanu i pacijenta i porodice	Početak: I kvartal 2020. Završetak: III kvartal 2020.	-MZ -MRSS	- Broj programa	Dio redovnih aktivnosti / 0eur	Nije dospjelo	Potrebno sprovesti ovu aktivnost u roku
Aktivnost 4.5 Podrška liječenim zavisnicima prilikom zapošljavanja ili mogućem prekvalifikovanju radi bolje resocijalizacije kroz odgovarajući program	Početak: II kvartal 2019. Završetak: IV kvartal 2020.	- MZ - ZZZ - MRSS	- Broj osoba kojima je pružena podrška	Dio redovnih aktivnosti / 0eur	Nije dospjelo	Potrebno sprovesti ovu aktivnost u roku

OPERATIVNI CILJ 5. Osnažiti i unaprijediti resurse za spriječavanje štetnog uzimanja alkohola i liječenje bolesti i poremećaja povezanih sa konzumacijom alkohola

KLJUČNA MJERA 5. Kontrola reklamiranja alkoholnih pića

Indikator učinka	početna vrijednost Inpekcijski nadzor ugostiteljskih i drugih	ciljna vrijednost na polovini sprovođenja strateškog dokumenta	ciljna vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta
------------------	--	--	---

	objekata		Pojačana aktivnost inspektijskog nadzora i preduzimanje mjera u cilju zabrane reklamiranja		Formiran efikasni i održivi sistema nadzora nad reklamiranjem alkoholnih proizvoda sa jasnim kaznama		
Aktivnost	Rok	Nosioci aktivnosti	Indikator rezultata	Izvor finansiranja/ Finansijska procjena (€)	Status realizacije 	Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 5.1 Uspostavljanje efikasnih sistema nadzora nad reklamiranjem alkoholnih proizvoda od strane javnih agencija sa jasnim kaznama	Početak: III kvartal 2019. Završetak: IVkvartal 2020.	- MPRR - UIP	- Uspostavljen sistem nadzora	Dio redovnih aktivnosti / 1 000eur	U procesu realizacije	Formirati Radnu grupu s obzirom da treba da sprovede aktivnosti na uspostavljeni sistem nadzora	
OPERATIVNI CILJ 6. Kontinuirano raditi na istraživanju razmjera i odrednica štetne upotrebe alkohola i posljedica povezanih sa njom, kao i djelotvornih intervencija u cilju sprječavanja i umanjjenja ovih posljedica							
KLJUČNA MJERA 6. Definisanje i sprovođenje djelotvorne politike u oblasti vožnje pod uticajem alkohola							
Indikator učinka	početna vrijednost Djelimično sprovedeno istraživanje o upotrebi alkohola i posljedica vezanih sa upotrebom,a posljedice su obolijevanje od bolesti zavisnosti		ciljna vrijednost na polovini sprovođenja strateškog dokumenta Sprovođenje planiranih intenzivnih kampanja za jačanje javne svijesti o štetnoj upotrebi alkohola sa indikatorima broja konzumenata		ciljna vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta Izrađen predlog za izricanje sudske mjere obaveznog liječenja alkoholičara -ambulantnog tipa i stvaranje uslova za inplementaciju adekvatne sudske mjere kroz edukaciju pružalaca usluga iz MP o značaju ambulantnog tretmana zavisnika od alkohola		
Aktivnost	Rok	Nosioci aktivnosti	Indikator rezultata	Izvor finansiranja/ Finansijska procjena (€)	Status realizacije 	Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 6.1 Obavezni konzilijarni pregledi i upućivanje na kratke savjetodavne intervencije za povratnika u	Početak: II kvartal 2019. Završetak: IV	- MZ	- Broj konzilijarnih		U procesu realizacije	U 2020 godini će se formirati RG koja će	

<i>izvršenju saobraćajnih prekršaja pod dejstvom alkohola . Mogućnost predlaganja izricanja sudske mjere obaveznog liječenja alkoholičara - ambulantnog tipa</i>	kvartal 2020.	- JZU - ZIKS	pregleda - Broj upućenih na liječenje	Dio redovnih aktivnosti / 1 000eur		sprovoditi dalje aktivnosti
Aktivnost 6.2 Sprovođenje pažljivo planiranih intenzivnih kampanja za jačanje javne svijesti o štetnoj upotrebi alkohola pri učestvovanju u saobraćaju	Početak: II kvartal 2019. Završetak: IV Kvartal 2020..	- MZ - MS - ZU	- Broj kampanja	Dio redovnih aktivnosti / 2 000eur	Realizovano za 2019 godinu	Realizovano za 2019 godinu, aktivnost se sprovodi i u 2020. godini
Aktivnost 6.3 Edukacija pružalaca usluga iz ZIKS-a o značaju ambulantnog tretmana zavisnika od alkohola	Početak: I kvartal 2020. Završetak: IV Kvartal 2020.	- MZ - MIKS	- Broj edukacija i broj edukovanih osoba	Dio redovnih aktivnosti / 1 000eur	U procesu realizacije	U 2019 godini formiran tim koja će sprovoditi edukacije
OPERATIVNI CILJ 7. Unaprijediti partnerstva i poboljšati koordinaciju između donosilaca odluka i pojačati mobilizaciju resursa koji su neophodni za sprovođenje usaglašene akcije u cilju smanjenja štetne uporebe alkohola						
KLJUČNA MJERA 7. Smanjivanje negativnih posljedica konzumacije alkohola i opijanja						
Indikator učinka	<i>početna vrijednost</i> <i>Nedovoljan broj edukativnog materijala, brošura, pamfleta na temu štetnog uticaja konzumiranja alkohola</i>		<i>ciljna vrijednost na polovini sprovođenja strateškog dokumenta</i> <i>Koncipirani edukativni materijali, brošure, pamfleti koji će biti dostupni javnosti na temu štetnog uticaja konzumiranja alkohola</i>		<i>ciljna vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta</i> <i>Izrađeni i distribuirani edukativni materijali, brošure, pamfleti koji će biti dostupni javnosti na temu štetnog uticaja konzumiranja alkohola za pružaoce zdravstvenih usluga</i>	
Aktivnost	Rok	Nosioci aktivnosti	Indikator rezultata	Izvor finansiranja/ Finansijska procjena (€)	Status realizacije 	Preporuke za naredni period sprovođenja
Aktivnost 7.1 Izrada i distribucija	Početak:		- Izrađene i		Djelimično	Promocija

<i>smjernica o štetnom dejstvu alkohola sa promocijom apstinencije alkohola za pružaoce zdravstvenih usluga</i>	IV kvartal 2019. Završetak: II kvartal 2020	- MZ - IJZCG	distribuirane smjernice	Dio redovnih aktivnosti / 500eur	realizovano	apstinencije izvršena, smjernice u fazi primpreme
---	--	-----------------	-------------------------	--	--------------------	---

OPERATIVNI CILJ 8. Poboljšati nacionalni sistem praćenja i nadzora i osigurati djelotvornu razmjenu i primjenu informacija u cilju zastupanja, razvoja i evaluacije politika.

KLJUČNA MJERA 8. Smanjenje javno zdravstvenog uticaja nelegalnog i neregistrovanog alkohola

Indikator učinka	<i>početna vrijednost</i> <i>Nedovoljan broj upozorenja o zdravstvenim posljedicama nelegalnog alkohola</i>	<i>ciljna vrijednost na polovini sprovođenja strateškog dokumenta</i> <i>Koncipirana upozorenja o zdravstvenim posljedicama nelegalnog alkohola koji će biti dostupni javnosti</i>	<i>ciljna vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta</i> <i>Izrađena i distribuirana upozorenja o zdravstvenim posljedicama nelegalnog alkohola konzumiranja alkohola</i>
------------------	--	---	--

Aktivnost	Rok	Nosioci aktivnosti	Indikator rezultata	Izvor finansiranja/ Finansijska procjena (€)	Status realizacije	Preporuke za naredni period sprovođenja
Aktivnost 8.1 Izrada i distribucija upozorenja o zdravstvenim posljedicama nelegalnog alkohola	Početak: IV kvartal 2019. Završetak: III kvartal 2020	- MZ - IJZCG	- Izrađena i distribuirana upozorenja	Dio redovnih aktivnosti / 500eur	U procesu realizacije	Neophodno nastaviti sa aktivnostima

OPERATIVNI CILJ 9. Efikasno implementirati i upravljati Strategijom, u kom cilju će biti uspostavljeno ili delegirano tijelo koje će biti odgovorno za implementaciju, monitoring i i izvještavanje o aktivnostima iz Strategije

KLJUČNA MJERA 9. Praćenje i nadzor

Indikator učinka	<i>početna vrijednost</i> <i>Nedovoljna analiza strateških opredeljenja u implemantaciji</i>	<i>ciljna vrijednost na polovini sprovođenja strateškog dokumenta</i> <i>Formiranje radnog tijela za implementaciju strateških</i>	<i>ciljna vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta</i> <i>Rezultati implementacije strateškog opredeljenja</i>
------------------	---	---	---

		opredeljenja				
Aktivnost	Rok	Nosilac aktivnosti	Indikator rezultata	Izvor finansiranja/ Finansijska procjena (€)	Status realizacije 	Preporuke za naredni period sprovođenja
Aktivnost 9.1 Formiranje komisije za alkoholizam pri Ministarstvu zdravlja	Početak: IV kvartal 2019. Završetak: IV kvartal 2019	- MZ	- Formirana komisija	Dio redovnih aktivnosti / 0eur	Realizovano	Izrađeno u 2019 g.
Aktivnost 9.2 Analiza trenutne situacije u oblasti uvođenja skrininga štetne upotrebe alkohola	Početak: IV kvartal 2019. Završetak: IV kvartal 2020	- MZ - DZ	- Urađena analiza	Dio redovnih aktivnosti / 0eur	U procesu realizacije	Neophodno nastaviti sa aktivnostima
Aktivnost 9.2 Izrada izvještaja o realizaciji akcionog plana 2018/2019 Nacionalne strategije prevencije štetne upotrebe alkohola i alkoholom uzrokovanih poremećaja u Crnoj Gori za 2019. godinu	Početak: IV kvartal 2019. Završetak: II kvartal 2020	- MZ	- Izrađen izvještaj	Dio redovnih aktivnosti / 0eur	Realizovano za 2019	Neophodno nastaviti sa aktivnostima

Status realizacije: Aktivnost realizovana

Aktivnost u toku

Nerealizovana aktivnost

SKRAĆENICE:

MZ – Ministarstvo zdravlja

ZIKS – Zavod za izvršenje krivičnih sankcija

MPS - Ministarstvo prosvjete

MORT- Ministarstvo održivog razvoja i turizma

MPRR – Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja

MUP - Ministarstvo unutrašnjih poslova

UP – Uprava policije

IZJZ CG - Institut za javno zdravlje Crne Gore

KCCG - Klinički centar Crne Gore

SB Dobrota - Specijalna bolnica za psihijatriju Dobrota

NVO - Nevladina organizacija

SZO – Svjetska zdravstvena organizacija

ORGANI I INSTITUCIJE UKLJUČENE U SPROVOĐENJE:

Ministarstvo zdravlja

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja

Ministarstvo prosvjete

Ministarstvo održivog razvoja i turizma

Ministarstvo unutrašnjih poslova

Institut za javno zdravlje

Domovi zdravlja

Fond za zdravstveno osiguranje

Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove

Uprava za inspekcijske poslove

Uprava policije

Specijalna bolnica Dobrota

PREPORUKE ZA NAREDNI PERIOD

Implementacijom strateškog dokumenta i postignutim rezultatima kroz aktivnosti koje su odrađene u prethodnom dvogodišnjem periodu ostavren je uticaj na smanjenje prekomjerne upotrebe alkohola, te su stvorene pretpostavke za sprečavanje zloupotrebe istog, kao i stvoreni preduslovi da se uspostave i sprovedu adekvatni mehanizmi kontrole, samim tim monitoringa i evaluacije. Realizacijom planiranih aktivnosti treba da se postigne smanjenje štete povezane sa upotrebom alkohola, a samim tim i kontrola zloupotrebe.

Naime, kako bi se postiglo smanjenje štete povezane sa upotrebom alkohola, važno poboljšati razumijevanje i odgovornost drugih sektora, zaduženih za edukaciju inspeksijskog kadra, koji su podrška. Takođe, potrebno je nastaviti snaženje i/ili razvoj i unapređenje službi sudske vlasti koje se bave ovim pitanjem.

Dosadašnja dobra praksa ostavlja nas u uvjerenju da treba nastaviti sa sprovođenjem detaljne ekspertske analize postojeće regulative u oblasti upotrebe alkohola i unaprijeđenje regulative za sektore zdravstva, saobraćaja i policije, te sprovođenje informativnih i edukativnih programa svih populacionih grupa o posljedicama štetnog konzumiranja alkohola

Takođe, u skladu sa novom metodologijom, potrebno je u budućem periodu planirati finansijska sredstva za realizaciju svake aktivnosti pojedinačno, kao i imati presjek utrošenih sredstava. Kontinuiranom analizom situacije u oblasti smanjenja štete povezane sa upotrebom alkohola možemo doći do željenog cilja.

Naročita se pažnja mora posvetiti smanjenju štete povezane sa upotrebom alkohola kod osoba koje same ne piju alkohol ali koje pripadaju okruženju osobe koja pije; potom populacijama koje su pod pojačanim rizikom od štetne upotrebe alkohola kao što su djeca, adolescenti, žene u fertilnom periodu, trudnice i dojilje, i drugim grupama nepovoljnog socio-ekonomskog položaja.

Planirane aktivnosti treba da omoguće set strateških ciljeva koje je neophodno u narednom periodu preduzeti u cilju prevencije štetne upotrebe alkohola i alkoholom uzrokovanih poremećaja u Crnoj Gori, kako kroz informacione sisteme i sprovođenje istraživanja tako i pri neposrednoj komunikaciji sa pacijentima-građanima. Imajući u vidu da se sve aktivnosti iz mjera, za sada, sprovode u predviđenom roku, preporuka za rešavanje gore navedenih ciljeva, jeste puna implementacija aktivnosti koje su predviđene Akcionim planom u rokovima koji su planirani.